

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 2.9.2009
COM(2009) 442 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Pregled inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu

KAZALO

1.	Uvod.....	3
2.	Doseženi napredek	4
2.1.	Izboljšanje okvirnih pogojev.....	4
2.2.	Za večji in hitrejši prevzem inovativnih izdelkov in storitev na trgu	5
2.3.	Ustvarjanje sinergij	6
2.4.	Večja finančna podpora za raziskave in inovacije	7
3.	Spoznanja in izzivi, ki jih je treba obvladati	7
4.	Sklep.....	10

Pregled inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu

1. UVOD

„Inovativnost je sposobnost prevesti nove ideje v poslovne dosežke z uporabo novih postopkov, izdelkov ali storitev bolje in hitreje kot konkurenca“¹.

Inovativnosti ni mogoče odrediti z odlokom. Izvira iz ljudi in samo ljudje – znanstveniki, raziskovalci, podjetniki in njihovi zaposleni, vlagatelji, potrošniki in javni organi – lahko Evropo naredijo bolj inovativno. Ti pa ne delujejo v vakuumu. Delujejo na podlagi določenega načina razmišljanja in v okolju, ki jih ali odvrča od inovacij ali pa jih spodbuja pri oranju ledine.

Inovativnost je prvi pogoj za vzpostavitev nizkoogljičnega gospodarstva, ki temelji na znanju. Obvladovanje te preobrazbe je ključno za ohranjanje konkurenčnosti v globaliziranem svetu in trajnostno doseganje širših družbenih ciljev pod pritiskom demografskih sprememb, podnebnih izzivov, omejenih virov in novih groženj za varnost.

Inovativnost omogoča evropskim gospodarskim panogam, da zasedajo visoko mesto na lestvici globalne verige ustvarjanja vrednosti, Evropi zagotavlja vodilni položaj na svetovnem trgu izdelkov in tehnologij z učinkovito porabo energije in virov, nam pa daje sredstva za delovanje na svetovni ravni. Poleg tega lahko prizadevanja za RR obrodijo prave sadove le v okolju, ki podpira inovativnost.

Zato sta inovativnost in podjetništvo v središču ponovno vzpostavljenega Lizbonskega partnerstva za razvoj in delovna mesta, ki se zavzema za odločno in bolj usklajeno ukrepanje Skupnosti in držav članic. Na tej podlagi je bila oblikovana evropska inovacijska politika z visokimi cilji in sprejet Akt za mala podjetja². Zaradi tega partnerskega pristopa je danes mogoče poročati o napredku. Skoraj vse države članice so izboljšale svoje dosežke na področju inovacij. Inovacijska vrzel med EU in njenima glavnima tekmecema, ZDA in Japonsko, se je zmanjšala.

Ker se pojavljajo novi tekmeci in so izzivi vedno večji, mora EU to pozitivno gibanje ne le vzdrževati, temveč še krepiti. Čeprav z gospodarsko krizo obstaja nevarnost, da se zmanjšajo razpoložljivi viri, vemo iz prejšnjih primerov recesije, na primer na Finskem, da je mogoče dati prednost naložbam v raziskave in inovativnost ter da to lahko ima ključno vlogo pri omogočanju trajnostne gospodarske obnove.

Cilj tega sporočila je ugotoviti preostale vrzeli in predlagati usmeritve politik za njihovo premostitev.

¹ „Creating a National Innovation Framework“ (Ustvarjanje nacionalnega okvira za inovacije), Science Progress, Richard Nedis in Ethan Byler, april 2009.

² Dokument COM(2005) 488, kakor je potrjen v sklepih Sveta z dne 28.–29.11.2005 (http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/intm/87210.pdf), in COM(2006) 502, kakor je potrjen v sklepih Sveta z dne 4.12.2006 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf).

2. DOSEŽENI NAPREDEK

2.1. Izboljšanje okvirnih pogojev

Z Lizbonskim partnerstvom za razvoj in delovna mesta kot vodilom si EU od leta 2005 prizadeva za izboljšanje okvirnih pogojev za inovativnost. Države članice in njihove regije so dobile spodbudo in pomoč (zlasti s kohezijsko politiko) pri izboljšanju svojih inovacijskih politik z uresničevanjem nacionalnih in regionalnih inovacijskih strategij ter razvijanjem vrednotenja.

Na ravni Skupnosti je dostop do enotnega trga postal lažji, razpoložljivost stroškovno učinkovitih vložkov se je izboljšala, politike konkurence so bile spodbujene in možnosti za podjetništvo in rast novih projektov so se okrepile. Komisija je pozvala k celostnim politikam prožne varnosti za posodobitev trgov dela in pozvala države članice, da izobraževanje ter znanja in spretnosti uvrstijo visoko med prednostne naloge. Z **Aktom za mala podjetja** so se EU in države članice zavezale, da v EU ustvarijo plodna tla za podjetništvo in MSP. Poleg tega so bila navezana partnerstva s ključnimi industrijskimi panogami, pri čemer so bili določeni dolgoročni okvirni pogoji za konkurenčno evropsko industrijsko osnovo in je bil dosežen dogovor o njih.

Z odpravo ovir pri ustreznem delovanju **notranjega blagovnega trga** in izvajanjem **direktive o storitvah** v državah članicah ne bo več cele vrste upravnih in pravnih ovir pri poslovanju. Posledično bodo inovativna MSP imela lažji dostop do trgov, javne uprave pa se bodo posodobile.

Medtem se po vsej EU priznava, da je **odličnost v izobraževanju, znanjih in spretnostih ter usposabljanju** prvi pogoj za inovativnost. Vseživljenjsko učenje je postala prednostna naloga politike, reforme sistemov izobraževanja in usposabljanja v državah članicah pa se zavzemajo za povečanje naložb v človeški kapital, olajšanje inovacij in spodbujanje bolj podjetniške kulture. Ukrepi, ki se izvajajo s strategijo Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta, bodo pripomogli k boljšemu ujemanju znanj in spretnosti s potrebami trga dela, zato da se bolje presodijo in predvidijo potrebe posameznikov in podjetij po znanjih in spretnostih ter spodbudi splošno izboljšanje znanj in spretnosti med evropskimi delavci. Posodobljeni strateški okvir za izobraževanje in usposabljanje (ET 2020) določi celosten program politike v podporo reform izobraževanja in usposabljanja v državah članicah. Izvajanje strategije EU o e-znanjih pospešuje računalniška znanja in spretnosti evropskih delavcev³.

Posodobitev pravil EU o **državni pomoči** je državam članicam dala učinkovit pripomoček za javne politike v podporo RR ter inovacijam. Države članice zdaj smejo dodeliti številne različne državne pomoči za inovacije brez potrebe po priglašanju posameznih ukrepov Komisiji in z majhnim upravnim bremenom. Vse od posodobitve pravil o državni pomoči leta 2006 so bili v državah članicah ustvarjeni novi instrumenti, vključno s 30 shemami za mlada inovativna podjetja. Po smernicah Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja, ki so bile spremenjene leta 2008, je mogoča višja intenzivnost pomoči za ekološke inovacije⁴. V zadnjih letih se v državah članicah opaža težnja po dopolnjevanju subvencij in donacij za RR s

³ COM(2009) 116 o predlogu prenovljene strategije za RR in inovacije na področju IKT.

⁴ UL C 82 2008, str. 1.

shemami davčnih spodbud, ki blagodejno vpliva na zasebne naložbe v RR. Komisija olajšuje razširjanje dobrih praks z omrežjem nacionalnih strokovnjakov⁵.

Nazadnje so netehnološki vidiki inovacijskega poteka, kot sta oblikovanje in trženje, čedalje pomembnejši pri spravljanju več inovativnih izdelkov in storitev na tržišče. Pri tem je Urad Evropske unije za usklajevanje na notranjem trgu (blagovne znamke in modeli) v zadnjih petih letih dvakrat pocenil strošek vloge za registracijo evropske **blagovne znamke**. Nova pristojbina (za 40 % nižja od prejšnje) je pocenila pridobitev zaščite blagovne znamke po vsej EU na doslej najnižjo raven. Povprečni čas, ki je potreben za dokončanje postopka registracije, se je skrajšal za 50 %⁶.

2.2. Za večji in hitrejši prevzem inovativnih izdelkov in storitev na trgu

EU priznava in uporablja urejanje s predpisi in standardizacijo kot močna pripomočka pri zagotavljanju pravih spodbud in spodbujanju trgov za inovativne izdelke in storitve.

Cilj novih **pravil** o emisijah avtomobilov je sprožiti bistvene inovacije v evropski avtomobilski industriji ter s tem botrovati čistejšim in cenovno dostopnejšim evropskim avtomobilom — inovacije, ki naj bi ohranile svetovno konkurenčnost industrije. **Direktiva o sistemu trgovanja z emisijami** bo pospeševala inovacije pri proizvodnji energije iz obnovljivih virov in spodbudila graditev okolju prijaznejših elektrarn, vključno s tehnologijami **zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida**. **Strateški načrt za energetska tehnologija** prispeva k hitrejšemu razvijanju nizkoogljicnih tehnologij, ki so bistvene za doseg ciljev „20-20-20“ do leta 2020. Predpisi o **REACH** in **kozmetičnih izdelkih** zagotavljajo večje spodbude za inovacije pri nadomestnih snoveh. **Akcijski načrt za trajnostno porabo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko**⁷ določa usklajen, celosten pravni okvir za pospeševanje inovativnosti za energetska učinkovitejše in okolju prijaznejše izdelke. Kadar si industrija ne postavlja visokih ciljev, spremenjena direktiva o **okoljsko primerni zasnovi izdelkov** določa pravno podlago za spodbujanje vstopa na trg okolju prijaznejših izdelkov, ki so učinkovitejši tako glede energije kot virov. To vključuje uporabo ustreznih spodbud, javnih naročil in označevanja izdelkov, kar zagotavlja, da ta politika sloni na povpraševanju.

Evropska **politika za standardizacijo**⁸ je z razvojem zajela podporo inovativnosti z močnejšo zavezanostjo odprtemu, tržno usmerjenemu postopku standardizacije, vključno s sodelovanjem in soglasnim postopkom odobritve za razvoj domačih in mednarodnih standardov, ter prostovoljni uporabi standardov, vključevanju novega znanja v standarde in lažjemu dostopu do postopkov standardizacije, zlasti za MSP. MSP na primer zdaj predstavljajo 27 % članov ETSI in plačujejo nižje pristojbine.

Poleg tega lahko **povpraševanje** poganja inovacije, ker spodbuja inovatorje, da zadovoljujejo nove, napredne potrebe. Pri tem imajo veljavna pravila EU o javnih naročilih veliko možnosti za podporo inovativnosti, njihovo uporabo pa je mogoče dodatno razvijati⁹.

⁵ Glej COM(2006) 728 konč.

⁶ Leta 2008 je OHIM prejel več kot 87 000 vlog za blagovne znamke Skupnosti.

⁷ COM(2008) 0397 konč.

⁸ COM(2008) 133.

⁹ http://www.proinno-europe.eu/doc/procurement_manuscript.pdf.

Pobuda za vodilni trg, ki se je začela leta 2008, je opredelila trge za inovativne izdelke in storitve, na katerih so inovacije potrebne in mogoče ter je uporaba navedenih instrumentov, ki vplivajo na zmožnost hitrega in bolj ciljnega dajanja novih izdelkov na tržišče, lahko bistvena (bioproizvodi, e-zdravje, trajnostna gradnja, zaščitni tekstil, recikliranje in obnovljiva energija).

2.3. Ustvarjanje sinergij

Razvoj **evropskega raziskovalnega prostora** je od leta 2000 prinesel več pobud za spodbujanje skladnejšega sistema za raziskave in inovacije v Evropi. Nedavne pobude na tem področju so bile namenjene vzpostavitvi notranjega trga znanja s podpiranjem mobilnosti raziskovalcev, dostopa do znanja in tehnologij ter njihovega kroženja, prenosa in izkoriščanja („5. svoboščina“). Zaradi slabe uporabe raziskovalnih izsledkov v Evropi je Komisija na primer predlagala prostovoljne smernice za boljše sodelovanje na področju raziskav ter boljši prenos znanja med javnimi raziskavami in industrijo¹⁰. Čedalje večje usklajevanje med ravnmi EU in držav članic prinaša učinkovitejši okvir za združevanje virov za nove raziskovalne infrastrukture in skupne strateške raziskovalne programe, ki obravnavajo velike družbene izzive in boljše varstvo pravic intelektualne lastnine, poleg novega strateškega evropskega okvira za mednarodno znanstveno in tehnološko sodelovanje¹¹.

Sodelovanje pri raziskavah in inovativnosti je okrepljeno. V zadnjih letih so na raznih področjih nastala nova **javno-zasebna partnerstva**¹² z različnimi instrumenti in pravnimi podlagami. Nastalo je pet **skupnih tehnoloških pobud**, vsaka je neodvisni pravni subjekt s precejšnjimi proračunskimi sredstvi iz Sedmega okvirnega programa¹³. Po evropskem načrtu za gospodarsko oživitvev pa poleg tega nastajajo javno-zasebna partnerstva za okolju prijazne avtomobile, energetske učinkovite stavbe in „tovarne prihodnosti“.

Ustanovil se je **Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo** za spodbujanje in ustvarjanje vodilnih inovacij na svetovni ravni z zblíževanjem visokega šolstva, raziskav in podjetij k skupnemu cilju. Kmalu bodo nastale skupnosti znanja in inovacij, ki se bodo ukvarjale z velikimi družbenimi izzivi, kot so blažitev podnebnih sprememb in prilagoditev nanje, trajnostna energija ter komunikacijska in informacijska družba v prihodnosti.

Nazadnje Komisija pomaga krepiti sodelovanje med različnimi inovacijskimi dejavniki in podpira medsebojno spoznavanje politik med oblikovalci inovacijskih politik in javnimi organi, ki podpirajo inovativnost na različnih ravneh. Vzpostavljen je bil zlasti mehak okvir politik EU za dvigovanje ravni odličnosti **grozdov**¹⁴ v državah članicah in spodbujanje sodelovanja med grozdi tako, da se izboljša zmogljivost za inovativnost in okrepijo položaji na svetovnih trgih.

¹⁰ COM(2007) 182 konč. – Izboljšanje prenosa znanja med raziskovalnimi ustanovami in industrijo po vsej Evropi: sprejemanje odprte inovativnosti – Izvajanje lizbonske strategije.

¹¹ Glej COM(2008) 588 konč.

¹² Glej COM(2009) yyy, o aktiviranju zasebnih in javnih naložb za obnovo z razvojem javno-zasebnega partnerstva.

¹³ Inovativna zdravila (IMI) s prispevkom Skupnosti v višini ene milijarde EUR; vgrajeni računalniški sistemi (ARTEMIS) – 420 milijonov EUR; aeronavtika (Čisto nebo) – 800 milijonov EUR; nanoelektronika (ENIAC) – 450 milijonov EUR; ter gorivne celice in vodik (FCH) – 470 milijonov EUR.

¹⁴ Glej COM(2008) 652 konč.

2.4. Večja finančna podpora za raziskave in inovacije

Evropske raziskovalne politike in programi so bili okrepljeni, zato da lahko bolje podpirajo inovativnost. **Sedmi okvirni raziskovalni program** s precej povečanim proračunom v višini 54 milijard EUR za obdobje 2007–2013 podpira tržno pomembne raziskave, zlasti s skupnimi tehnološkimi pobudami in sodelovanjem pri skupnih raziskovalnih pobudah, ki jih vzpostavijo države članice. Dejavnosti pri prenosu znanja in podpora mobilnosti, mednarodnemu sodelovanju in infrastrukturalam so ravno tako zelo pomembne za inovativnost. Komisija olajšuje tudi usklajevanje raziskav v zasebnem sektorju z evropskimi tehnološkimi platformami. Povečale so se raziskave EU na ključnih področjih, kot so IKT, zdravje, varnost, vesolje ali pomorske znanosti. Izboljšanje možnosti za sodelovanje MSP pri raziskovalnih programih je trajna naloga, pri čemer okvirni program določa posebne sheme za MSP, in sicer tako za raziskovalno intenzivna MSP kot tista, ki imajo omejene raziskovalne zmogljivosti. Z EIB je bil ustanovljen nov sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja za ponudbo posojil zasebnim in javnim subjektom pri zelo tveganih projektih RR.

Kohezijska politika je stalen in strateško ciljni vir financiranja inovacij, ki se je povečal na 25 % skupnega proračuna v obdobju 2007–2013 v primerjavi z 11 % v obdobju 2000–2006. Približno 86 milijard EUR v več kot 380 od 455 operativnih programov strukturnih skladov za regionalni razvoj je bilo namenjenih za podporo raziskavam in inovativnosti.

V **politiki EU za razvoj podeželja** je približno 337 milijonov EUR namenjenih za podporo razvoju novih izdelkov, postopkov in tehnologij v kmetijstvu, živilstvu in gozdarstvu, tem pa se dodajo še sredstva iz programa Leader. Naložbe v širokopasovne infrastrukture in druge inovacijske projekte na podeželju bodo še dodatno okrepljene po pregledu stanja skupne kmetijske politike kot del svežnja ukrepov EU za gospodarsko okrevanje.

EU ima v **okvirnem programu za konkurenčnost in inovativnost (PKI)** poseben program za MSP in inovativnost zunaj okvirnega raziskovalnega programa s povprečnim letnim proračunom v višini 225 milijonov EUR v obdobju 2007–2013. Poseben znesek je bil oddeljen za prevzem okoljskih tehnologij, zlasti s sonaložbami v sklade tveganega kapitala, ki dajejo lastniški kapital za podjetja, ki vlagajo v ekološke inovacije. Ti instrumenti tveganega kapitala pomagajo MSP pri dostopu do financiranja inovacij.

Komisija je pomagala tudi državam članicam in regionalnim organom pri ustvarjanju sinergij med glavnimi instrumenti EU za financiranje inovacij – 7.OP, PKI in kohezijska politika¹⁵.

3. SPOZNANJA IN IZZIVI, KI JIH JE TREBA OBVLADATI

Inovacijski kazalniki¹⁶ jasno kažejo, da je Evropa že danes celina z nekaterimi izmed najbolj inovativnih držav in regij na svetu. Če preučimo skupne lastnosti teh držav in regij, odkrijemo prepričljiv vzorec. Ponavadi nadpovprečno porabijo za izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje, imajo največji delež porabe za RR v BDP ter imajo instrumente, ki podpirajo prevzem novih tehnologij in izdelkov v javnem in zasebnem sektorju. Izkušnje tudi kažejo, da so te države boljše pripravljene na uporabo izmenjave najboljših praks in učenje od drugih. Isto velja za podjetja: absolutni znesek porabe RR ni nujno najpomembnejši; je

¹⁵ COM(2007) 474 z dne 16. avgusta 2007 – „Z raziskavami in inovacijami do konkurenčnih evropskih regij – Prispevek k večji rasti ter k povečanju števila in kakovosti delovnih mest“.

¹⁶ http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf.

inovativno ozračje v podjetju, ki je ključno za konkurenčnost¹⁷. Današnji izziv je ponovitev teh zgodb o uspehu po vsej EU.

Kljub prizadevanjem na ravni EU in držav članic se inovativnost in podjetništvo ne priznavata še dovolj za vrednoti povsod v Evropi, obenem pa se še vedno obsoja neuspeh, ki je včasih njuna posledica. Nove tehnologije se pogosto sprejemajo z dvomi, javne razprave imajo težnjo podcenjevati pomen znanstvenega dela in izsledkov ter se pogosto osredotočajo zgolj na razloge za skrb in morebitne grožnje za zdravje ljudi ali okolje.

Hkrati se Evropejci čedalje bolj odzivajo na potrebo po obvladovanju novih svetovnih izzivov, kot so varnost, podnebne spremembe in potreba po socialni pravičnosti na svetovni ravni. To je jasna prednost, če jo spremlja boljše razumevanje potrebe po izumih, inovacijah in uporabi novih tehnologij za spoprijem s temi izzivi. Pri tem bodo demografske spremembe v Evropski uniji nujno imele velike posledice za politične, kulturne, družbene in gospodarske značilnosti naših družb. S staranjem prebivalstva se sicer sprožajo spremembe v povpraševanju, vendar lahko to pomeni tudi drugačen, nemara bolj obotavljajoč se pogled na pojem inovativnosti. Zelo pomembno se bo že zgodaj spoprijeti s tem izzivom, da odnos družbe ostane naklonjen inovativnosti. Drugače bo EU kljub bogatim in izobraženim človeškim virom v nevarnosti, da jo tekmeči potisnejo na rob in da ne doseže stopnje odličnosti, ki je potrebna za visoke življenjske ravni. Da bi se temu izognili, je treba sprejeti in priznati inovativnost kot ključ za doseg strateških ciljev politik EU.

Inovativnost večinoma poganjajo podjetniki. To pomeni, da je treba podpirati okvir za politike in predpise, ki pospešujejo svetovno konkurenčne industrije EU ter nagrajujejo naložbe v raziskave in inovacije izdelkov in postopkov, vključno z inovativnimi oblikami organizacije dela. Socialni partnerji bodo pri tem imeli pomembno vlogo. Medtem ko sodobna zakonodaja, samourejanje in družbena odgovornost podjetij jasno usmerjajo taka prizadevanja, je še vedno pomembno pazljivo spremljati nove predpise in zagotoviti, da ne povečujejo brez potrebe bremena na industriji ali odvrtačajo od inovativnosti, ampak širše podpirajo odprte in poštene svetovne trge.

Treba je priznati in nadgrajevati vlogo, ki jo lahko imajo javni organi pri inovativnosti. Spremljanje inovacijskih politik držav članic¹⁸ jasno kaže težnjo k širitvi dometa inovacijskih strategij in premik k ukrepom s širšimi družbenimi cilji. Kljub tem prizadevanjem se zdi, da možnosti za uporabo kupne moči javnega sektorja za poganjanje inovativnosti ostajajo večidel neizrabljene. Ker se bo zaradi predvidljivih proračunskih omejitev lahko zgodilo, da bodo morale javne službe opravljati svoje storitve na isti ali višji ravni z manj sredstvi, bo to moralo postati mogočno gonilo inovativnosti. Nove tehnologije, zlasti IKT, lahko pomagajo izboljšati kakovost, učinkovitost in odzivnost storitev javnih služb.

Inovativnost potrebuje tudi vlagatelje, ki so pripravljeni tvegati in preseči kratkoročna pričakovanja dobička.

Nazadnje bosta konkurenčnost evropskih industrij in njihova zmogljivost za inovativnost posebno odvisni od dostopnosti in obvladovanja ključnih tehnologij omogočanja, ki so povezane z veliko raziskovalno in razvojno intenzivnostjo, naglimi inovacijskimi cikli, velikimi kapitalskimi izdatki in zaposlovanjem visokokvalificiranih delavcev. Domet, obseg

¹⁷ Glej „Global Innovation 1000“, Booz Allen Hamilton, 2005.

¹⁸ Preglednica politik INNO, evropsko poročilo o napredku na področju inovacij za leto 2008.

in stopnja zapletenosti pri razvijanju in udejanjanju takih tehnologij zahteva soglasje vseh akterjev glede teh ter tesnejše sodelovanje in strateški pristop, ne samo na evropski ravni, ampak tudi med državami članicami in regijami, ki podpirajo močnejše partnerstvo med raziskovalnimi skupnostmi in industrijo¹⁹.

Odpravljanje ključnih ozkih grl pri okvirnih pogojih za podjetnike

Kljub izboljšavam²⁰ inovacijski sistem EU še naprej pestijo pomanjkljivosti, ki prizadenejo nagrajevanje trga in spodbude za zasebne naložbe v inovacije, ki zaradi tega še vedno zaostajajo za našimi glavnimi tekmeci: enotni trg je treba dopolniti na več področjih, pravni okvir za varstvo pravic intelektualne lastnine ostaja nepopoln, trg tveganega kapitala je razdrobljen in raven lastniškega financiranja nizka, postopek standardizacije ni še dovolj časovno usklajen z raziskovalnimi izsledki in potrebami trga, trikotnik znanja med podjetji, izobraževanjem in raziskavami je treba dodatno okrepiti, EU pa še vedno nima ključne infrastrukture, ki omogoča inovativnost. Kljub že doseženemu napredku se morajo nadaljevati prizadevanja, da izobraževalni sistemi EU zmorejo bolje prispevati k inovativni in prilagodljivi družbi znanja.

Ustrezen pravni okvir za primerno varstvo znanja je prvi pogoj za inovativno družbo. Na področju **pravic intelektualne lastnine**, med drugim zaradi neuvedbe patenta Skupnosti, EU še vedno ne omogoča ugodnih razmer za razvoj in razširjanje inovacij. V primerjavi z ZDA in Japonsko je evropski patentni sistem drag in razdrobljen ter odvrča od inovativnosti²¹. Razlika med stroški patentiranja je v primerjavi z navedenima državama precejšnja in se ne zmanjšuje. Skrajni čas je, da se to stanje spremeni.

Prizadevanja Komisije pri politiki za avtorske pravice so bila usmerjena v nadaljnji razvoj hitro rastočega čezmejnega trga za razširjanje znanja. Razvoj novih digitalnih izdelkov, storitev in poslovnih modelov, ki se razmahujejo z odprtostjo, potrebuje spodbuden in zanesljiv pravni okvir.

Treba se je bolje zavedati pomena storitev kot bistvene lastnosti sodobnih industrializiranih držav in njihovih inovacijskih možnosti za gospodarstvo in širšo družbo. Da bi se inovacije storitev širše prevzemale, je treba povečati stopnjo zaupanja v nove storitve ter podporo raziskavam in inovacijam bolje prilagoditi posebnim potrebam takih storitev. Inovacije zahtevajo tudi, da se dokončajo ključne infrastrukture (kot sta širokopasovno in električno omrežje) ter sprostijo njihove možnosti z novimi storitvami in aplikacijami. Zlasti so potrebna dodatna prizadevanja za spodbujanje e-znanj in uporabe IKT za trajnostno gospodarstvo in premagovanje izzivov spleta v prihodnosti, kot sta na primer programska oprema kot storitev in računalništvo v oblaku.

Kljub precejšnjim prizadevanjem²² je napredek pri izboljšanju mednarodne konkurenčnosti in uspešnosti evropskega sektorja tveganega kapitala – ključnega priskrbovalca sredstev za inovacije – počasen. Strukturne pomanjkljivosti evropskega finančnega trga z zgodnje

¹⁹ Komisija namerava leta 2009 predložiti posebno sporočilo o prihodnjih usmeritvah politik za ključne tehnologije omogočanja.

²⁰ Glej evropske inovacijske kazalnike za leto 2008 na: http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf.

²¹ Glej B. Van Pottelsberghe, 2006, na: <http://www.solvay.edu/EN/Research/Bernheim/documents/wp06002.pdf>.

²² Glej COM(2007) 853.

razvojne stopnje vztrajajo, vključno s pomanjkanjem zasebnih vlagateljev, razdrobljenostjo trga in majhnimi donosi. Zaradi gospodarske recesije sta zbiranje sredstev in izstopno okolje celo še težja.

Izboljšanje upravljanja inovacijskega sistema EU

Čeprav je Skupnost sprejela več pobud, se po Evropski uniji še ni ustvarila potrebna sinergija med politikami in instrumenti na različnih ravneh. Razmeroma počasen zagon nedavne pobude za vodilni trg je dober primer tega.

Usklajevanje politik v podporo inovativnosti na regionalni in nacionalni ravni ter ravni EU se mora precej izboljšati in potreben je boljši sistem upravljanja, ki bo temeljil na načelu subsidiarnosti, vendar bo bolje izkoristil dodano vrednost postavljanja skupnih ciljev, dogovarjanja o skupnih ukrepih in izmenjave najboljših praks med državami članicami. Precej bi bilo treba izboljšati tudi sodelovanje s tretjimi državami in zlasti izmenjavo najboljših praks z ZDA.

Stopnja financiranja za osrednjo podporo inovacijam na ravni EU je ostala skromna v primerjavi s proračunom EU in mnogimi nacionalnimi proračuni ter predstavlja še manjši delež kot 5 % javne porabe za raziskave po okvirnem raziskovalnem programu. Celo skupnih 67 milijonov EUR, ki so v letu 2009 na voljo za spodbujanje trga k prevzemanju ekoloških inovacij za učinkovitost z viri in podnebne spremembe, se zdi skromnih v primerjavi z velikostjo teh izzivov. Po drugi strani ima povečani delež naložb, ki so s kohezijsko politiko namenjene inovativnosti, pomembno vlogo pri krepitvi zmogljivosti za raziskave in inovacije v „konvergenčnih“ regijah.

Vendar v EU ni pomanjkanja podpornih programov za inovativnost po številkah. Težava je v pomanjkanju kritične mase in usklajenosti. Podpora inovativnosti danes zajema sedem različnih služb Komisije, različne agencije in 20 odborov s predstavniki iz držav članic. Nedavno javno posvetovanje o učinkovitosti javne podpore inovativnosti kaže na vrzel med tistim, kar pričakujejo podjetja, in tistim, kar prinašajo podporne sheme za inovativnost, ali načinom, kako to prinašajo. Velika večina podjetij si želi hitrejša postopka in 75 % vprašanih podjetij pričakujejo poenostavljena pravila za sodelovanje v projektih EU. Zapletenost skupnostnih programov financiranja se namreč seštevava z množtvom shem, ki obstajajo na nacionalni in regionalni ravni in otežujejo dostop do ustreznega financiranja. To zahteva jasnejše strukture in precejšnjo poenostavitev pravil za sodelovanje pri vsakem financiranju inovacij, ne glede na izvor. To bi okrepilo splošni inovacijski sistem in omogočilo učinkovitejšo uporabo sredstev in instrumentov ter s tem omogočilo boljše sodelovanje MSP.

4. SKLEP

Analiza napredka, ki je bil dosežen v zadnjih letih, kaže, da je EU pravilno ugotovila, da je inovativnost ključna gonilna sila k uspešni prihodnosti. Da bi se iz EU naredil vznemirljiv prostor za inovativnost, pa je potrebna stalna čuječnost in treba je bolje izkoristiti možnosti partnerstva med Unijo in njenimi državami članicami z bolj usmerjenimi in bolj usklajenimi ukrepi na vseh ravneh.

Zato na podlagi analize dosedanjih dosežkov in usvojenih spoznanj, predstavljenih v tem sporočilu, ter kot je zahteval Evropski svet, Komisija namerava preučiti, ali je izvedljivo, da državam članicam pred pomladjo leta 2010 predlaga evropski akt o inovativnosti, ki bi

zajemal vse pogoje za trajnostni razvoj ter bi bil sestavni in ključni del prihodnjega evropskega programa reform.